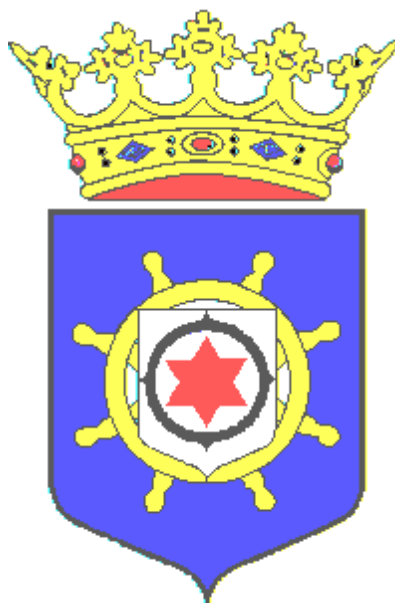

Eilandgebied

Bonaire

Jaarverslag 2003
Commissie Marien Milieu

Kralendijk, mei 2004

Jaarverslag 2003 van de Commissie Marien Milieu

1. Inleiding

Dit is het derde jaarverslag van de Commissie Marien Milieu. De commissie adviseert het Bestuurscollege over bescherming en beheer van de onderwaterwereld. Gedurende het verslagjaar, in juli 2003, is een nieuw college aangetreden. Het beleidskader voor natuur- en milieubescherming nadert zijn voltooiing doordat het Bestuurscollege het concept Milieubeleidsplan heeft goedgekeurd. Het plan is vervolgens aan de Eilandsraad voorgelegd voor vaststelling, maar dit is in het verslagjaar niet gebeurd. Vermeldenswaard is ook dat in het verslagjaar op het eiland een nieuwe non gouvernementele organisatie (NGO) is opgericht: Fundashon pa Bon Koral (Coral Resource Management) die zich richt op een beter beheer van koraalriffen overal ter wereld.

2. Samenstelling commissie

De Verordening Marien Milieu (A.B. 1991, no.8) bepaalt in artikel 1 dat er een commissie van advies is voor het beheer van het marien milieu: de Commissie Marien Milieu (CMM). De commissie bestaat uit vijf leden. De commissie brengt gevraagd en ongevraagd advies uit aan het Bestuurscollege over bepalingen in de Verordening Marien Milieu en over het beheer van het marien milieu in het algemeen.

In 2003 bestond de commissie uit de volgende personen:

- Dhr. P.T.J.M. Montanus Afdeling Milieu- en Natuurbeheer van DROB
- Dhr. C. Pourier (Bsc) Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling van DROB (*)
- Dhr. Capt. L.O. Statie Havenmeester
- Dhr. E. Statia Zelfstandig watersportondernemer
- Dhr. K.A.F. Scherptong LVV

(*) = Voorheen maakte dhr. ir. R.F. Pieters als Hoofd DROB deel uit van de commissie. Hij adviseerde met name over de constructieve aspecten van kunstwerken waarvoor een vergunningaanvraag was ingediend. Door personele mutaties binnen DROB is degene met deze opdracht binnen de commissie in 2003 sterk gewisseld. In januari was dat dhr. E. Soleano (ROV), van februari t/m april dhr. ing. H.D. Kwidama (wnd. Hoofd DROB), van mei t/m september dhr. C. Pourier Bsc. (ROV) en van oktober t/m december dhr. M.C. Martis Bsc. (ROV).

Bij de vergaderingen van de commissie is de manager van het Bonaire National Marine Park (BNMP) aanwezig. In 2003 waren dat in januari dhr. F. Simal, en van februari t/m december dhr. drs. M. Schuit. .

3. Vergaderingen

De commissie vergadert in principe één keer per maand. In 2003 is de commissie 12 keer bijeen geweest voor reguliere vergaderingen.

4. Adviezen

Ter bescherming van het onderwaterpark zijn in de Verordening Marien Milieu een aantal regels vastgelegd. Een aantal handelingen zijn onderworpen aan een vergunningenregime en het is mogelijk ontheffing te verlenen op een aantal verbodsbepalingen.

Zo is een vergunning benodigd voor het construeren van pieren, platforms, trappen, zeeeringen e.d., het plaatsen van boeien en het doen van (wetenschappelijk) onderzoek.

Bij het opstellen van de adviezen over pieren e.d. maakt de commissie gebruik van de Richtlijnen Marien Milieu zoals deze vastgesteld zijn door het Bestuurscollege in december 1993.

4.1. Adviezen aan het Bestuurscollege

In het verslagjaar heeft de commissie 41 adviezen aan het Bestuurscollege uitgebracht. Dat zijn er 15 meer dan in 2002. Het gaat in 2003 om 19 positieve adviezen en 5 negatieve. Daarnaast zijn 17 adviezen uitgebracht in de categorie "diversen" en "handhaving", waarover later meer. In bijna alle gevallen heeft het Bestuurscollege besloten conform de adviezen van de commissie. Vier keren heeft het college een ander besluit genomen en twee keer is geen besluit genomen.

Negatieve adviezen worden door de commissie waar mogelijk voorzien van alternatieven of suggesties ter verbetering van de aanvragen. De aanvrager kan daarmee zijn voordeel doen.

In de volgende tabel zijn de adviezen aan het college uitgesplitst naar 7 categorieën, wordt de aard van het advies weergegeven en het besluit van het college vermeld.

Adviezen uitgebracht door de CMM in 2003

CATEGORIE	AANTAL	ADVIES CMM	BESLUIT BC
1. Pieren	8	5 positief 3 negatief	7 conform advies 1 afwijkend
2. Platforms e.d.	4	2 positief 2 negatief	4 conform advies
3. Zeeweringen e.d.	1	1 positief	
4. Trappen	2	2 positief	2 conform advies
5. Onderzoek	9	9 positief	9 conform advies
6. Diversen	9	n.v.t.	7 conform advies 1 afwijkend 1 geen besluit
7. Handhaving	8		5 conform advies 2 afwijkend 1 geen besluit
	41	19 positief 5 negatief 17 n.v.t.	35 conform advies 4 afwijkend

Toelichting

Opvallend in de categorie 'piere' is de grote toename van aanvragen ten opzichte van de voorgaande jaren. Het lijkt erop alsof de bedrijven langs de kust meer financiële armslag hebben. De negatieve adviezen in de categorie 'piere' betref een privé pier, de uitbreiding van een pier die werd gerenoveerd en een pier waarop horeca zou worden gevestigd.

Voor privé pieren geldt een zeer streng regime. De aanvraag voor pieren om beter toegang te hebben tot het water of om te zwemmen, worden niet gehonoreerd. Voor het aanleggen van een bootje is de optie van een meerboei beschikbaar.

De vergunning voor uitbreiding van een pier onder renovatie, werd geweigerd omdat deze aanvraag onvoldoende was gemotiveerd. De Richtlijnen Marien Milieu, waarmee de commissie werkt, bepalen dat een pier functioneel moet zijn en dat de maatvoering moet worden onderbouwd. Onder een functionele pier wordt niet verstaan dat een pier wordt uitgebreid vanwege esthetische motieven of om als zonnedek dienst te doen.

De richtlijnen verbieden ook dat op pieren bouwwerken, zoals afdakjes en dergelijke, worden geplaatst of horeca wordt gevestigd. Dit leidt tot een veel grotere impact op het onderwatermilieu en in geval van calamiteiten (zoals Lenny in 1999) tot grote schade aan de riffen. Bij het bouwen van pieren en andere constructies in het onderwaterpark moet niet uit het oog worden verloren dat de zee rond Bonaire een beschermd natuurpark is.

Uit de categorie 'onderzoek' blijkt dat het Bonaire National Marine Park zich mag verheugen in een grote belangstelling van wetenschappers die onderzoek doen naar het onderwatermilieu. Maar ook voor onderzoekers geldt een streng regime. De impact van hun onderzoek op het leven in zee moet minimaal zijn en het onderzoek moet zo mogelijk bijdragen aan een verbeterd beheer van het onderwaterpark. Uiteraard worden de onderzoekers verplicht over hun studie te rapporteren aan de beheerder van het onderwaterpark en aan de overheid. Ook wordt hen gevraagd een persbericht uit te sturen of een lezing te houden, zodat geïnteresseerden op het eiland kennis kunnen nemen van de aard van de studie en de stand van de wetenschap op dit punt.

In deze categorie springt het onderzoek van de Sea Turtle Conservation Bonaire (STCB) er om meerdere redenen uit. Vanzelfsprekend omdat het een onderzoek is van een NGO die op het eiland is gevestigd. Het belang van onderzoek naar de populatie van zeeschildpadden rond het eiland staat buiten kijf. Ook de duur van het onderzoek (drie jaren) en de zichtbaarheid zijn opvallende zaken. De schildpadden worden voorzien van 'tags' (merkjes) en soms zelfs van zenders zodat hun gangen kunnen worden nagegaan. Doordat de bevolking nauw wordt betrokken bij het onderzoek, kan iedereen kennis nemen van de omzwervingen van de schildpadden Nautila en Schillie. Ook werden excursies voor schoolkinderen georganiseerd naar het uitkomen van nesten op Klein Bonaire. Al deze activiteiten hebben veel aandacht getrokken en hebben ongetwijfeld de kennis over zeeschildpadden en de betrokkenheid bij de bescherming van deze dieren vergroot.

In de categorie 'diversen' is onder meer geadviseerd kite surfen in Lac te verbieden vanwege veiligheidsaspecten en natuurbescherming. Dit advies is overgenomen door het Bestuurscollege.

Over een advies over de vestiging van een visserijbedrijf van 4 tot 6 vissersschepen te Sorobon heeft het Bestuurscollege geen besluit genomen. De commissie heeft bij die gelegenheid opnieuw gewezen op de noodzaak om een duurzaam visserijbeleid te ontwikkelen. Zie ook de paragraaf 'beleidsontwikkeling' in dit jaarverslag en het jaarverslag van 2002.

Samen met DROB heeft de commissie in 2003 een ongevraagd advies verstrekt over de aanleg van kunstmatige stranden. Over dit onderwerp heeft het college nog geen besluit genomen, maar om nader advies gevraagd. In de ontworpen Richtlijn kunstmatige stranden wordt ervan uitgegaan dat dit soort stranden niet samengaan met het streven naar het behoud van koralen. Slechts in uitzonderlijke gevallen en onder strenge voorwaarden zouden kunstmatige stranden kunnen worden aangelegd. De commissie hoopt dat in 2004 wel tot besluitvorming op dit punt kan worden gekomen.

In de categorie 'handhaving' gaat het in 3 gevallen om adviezen over het stopzetten van illegale bouwwerkzaamheden en/of het toepassen van bestuursdwang. In één geval leidde dat tot het opmaken van een proces verbaal en een veroordeling door de rechter wegens de bouw van een illegale pier. Voor zover bekend is dit voor het eerst dat een dergelijke zaak voor de rechter werd gebracht.

In beide andere gevallen gaat het om het toepassen van bestuursdwang vanwege het bouwen van een zeewering, een pier en een strandhut zonder vergunning of in strijd met de vergunning. Hierover zijn meerdere adviezen uitgebracht vanwege LAR-procedures¹ en vanwege tegenstrijdige besluiten door het Bestuurscollege. Beide procedures lopen nog. Dit soort administratieve procedures kunnen veel tijd vergen. In het geval van de strandhut loopt het proces al vanaf eind 2000, in het andere geval vanaf 2001.

4.2. Adviezen over vestigingsvergunningen

Naast de advisering aan het Bestuurscollege stelt de commissie op verzoek van de Dienst Economische Zaken en Arbeidsaangelegenheden (DEZA) adviezen op over vestigingsvergunningen voor bedrijven die op de een of andere manier met de Verordening Marien Milieu te maken hebben.

In het verslagjaar ging het om 15 adviezen, 4 meer dan vorig jaar. De advisering betreft bedrijfsdoelen zoals het geven van duikinstructie, het vervoer en het begeleiden van duikers in het onderwaterpark, het verzorgen van charters voor zeilen, vissen en duiken, het uitvoeren van snorkeltrips en boottrips en dergelijke. Sommige bedrijven, zoals duikscholen en bedrijven die duikers vervoeren of begeleiden, hebben zowel een vestigingsvergunning als een vergunning op grond van de Verordening Marien Milieu nodig. Voor deze activiteiten geldt echter sinds jaren een moratorium. Dit is ingesteld naar aanleiding van het rapport van de Commissie Pourier (1992) en een studie van de Wereldbank. Vanwege het streven naar het behoud of verbetering van de kwaliteit van de koraalriffen rond Bonaire, mag het aantal duiken in het onderwaterpark niet toenemen. Een andere reden voor het moratorium is de marktverzadiging in de duikbranche en het waarborgen van de kwaliteit van bestaande duikondernemingen. In een brief aan DEZA heeft de commissie erop gewezen dat filialen van duikscholen ook een vestigingsvergunning nodig hebben.

DEZA gebruikt de adviezen van de commissie in de advisering aan het Bestuurscollege. Er is echter geen enkele terugkoppeling, zodat de commissie in het ongewisse verkeert over de wijze van advisering van DEZA aan het college en over de besluitvorming binnen het college. Dit is een situatie die verbetering behoeft.

5. Evaluatie

De thema's die in het eerste jaarverslag (2001) van de Commissie Marien Milieu werden aangeroerd, zijn alle nog actueel: trage beleidsontwikkeling, gedoogsituaties, moeizame handhaving en kwalitatieve achteruitgang van de koraalriffen. Gelukkig is er ook vooruitgang te bespeuren. Positief is de inzet voor de nominatie voor de Wereld Erfgoedlijst en het Rioleringsproject Kralendijk. Daarnaast verkeert het Milieubeleidsplan in de fase van bestuurlijke acceptatie en is een concept Beheersplan Lac verschenen. Op het gebied van verbetering van de handhaving zijn goede aanzetten gedaan. Het uitblijven van visserijbeleid daarentegen blijft zorgen baren.

Aan de hand van 4 thema's wordt hieronder teruggeblikt op het verslagjaar 2003.

¹ LAR = Landsverordening Administratieve Rechtspraak (A.B. 2001, no. 79).

5.1. Beleidsontwikkeling

Het streven naar een nominatie van het onderwaterpark voor de *Wereld Erfgoedlijst* van de UNESCO is van groot belang voor het duurzame beheer van het park en vormt een belangrijke stimulans voor het toerisme. In dit kader werd in mei 2003 een geslaagde workshop op Bonaire gehouden waaraan werd deelgenomen door alle partners (drie nationaliteiten, vier eilandgebieden) in dit project. Het streven naar nominatie van het onderwaterpark betekent ook dat het urgent wordt een *beheersplan* voor het onderwaterpark te ontwikkelen. In september van het verslagjaar heeft BNMP een concept van een *beheersplan voor Lac* aan het Bestuurscollege en andere belanghebbenden gepresenteerd. De Commissie Marien Milieu volgt de ontwikkelingen op de voet en adviseert het Bestuurscollege in deze zaken.

In oktober 2003 zijn afspraken gemaakt tussen DROB, LVV en BNMP enerzijds en VSO en LVV Curaçao anderzijds over *monitoring van visvangsten* op Bonaire. Dit project zal begin 2004 aanvangen. Het project maakt deel uit van het streven naar een landelijk visserijbeleid. Ook Bonaire zal zo spoedig mogelijk een *visserijbeleid* moeten ontwikkelen. Uit een studie op Curaçao blijkt dat de visvangsten in 10 jaar tijd met 80% zijn gedaald en het aantal professionele vissers met bijna 70% is afgenomen. Ook het aantal hobbyvissers is gehalveerd. Over de visvangsten van Bonaire zijn geen gegevens beschikbaar. De Commissie Marien Milieu probeert de totstandkoming van een visserijbeleid en een monitoringsprogramma te bevorderen.

In mei 2003 heeft het Bestuurscollege ingestemd met de Haalbaarheidsstudie, de Aanbestedingsdocumenten en de Milieueffectrapportage van het *Project Riolerings Kralendijk*. Er is een voorbehoud gemaakt voor de voorgestelde normering voor irrigatiewater in de zogenoemde kwetsbare zone. Een structuurplan voor afvoer van regenwater maakt deel uit van de studies. De realisatie van dit integrale project is van groot belang voor het behoud van de koraalriffen.

Halverwege het jaar ontstond een maatschappelijke discussie over het voornemen Saliña di Vlijt en omliggende gronden in erfpacht uit te geven. De projectontwikkelaar wil hier hotels, een golfbaan en een jachthaven realiseren. Critici, waaronder enkele milieuorganisaties, keerden zich tegen het plan vanwege de belangrijke functie van de saliña voor het vastleggen van sediment en nutriënten bij de regenwaterafvoer. De overheid heeft het besluit genomen de gronden in erfpacht uit te geven, maar daaraan de bijzondere voorwaarde verbonden dat voor de golfbaan en voor het uitgraven, ophogen en bebouwen van de saliña een *Milieueffectrapportage* volgens een vastgestelde procedure wordt uitgebracht.

In september 2003 heeft het Bestuurscollege een verbod op *kite surfen* in Lac ingesteld. Het verbod werd uitgevaardigd met het oog op de veiligheid en natuurbescherming. In samenspraak met belanghebbenden is vervolgens gezocht naar een alternatieve locatie. Mogelijkheden hiertoe zijn gevonden bij de duikplaats Tori's Reef. Aan het college is voorgesteld deze plek in een convenant met belanghebbenden als voorkeursplaats voor kite surfen aan te merken.

5.2. Beleidsuitvoering

Net als in het voorgaande jaar heeft STINAPA in 2003 via een Zorgcontract subsidie van het Eilandgebied gekregen. Vanwege de gestegen beheerskosten heeft BNMP voorgesteld de toegangsgelden tot het onderwaterpark te verhogen. Met het oog op de vele nieuwe beheersactiviteiten in de komende jaren en om (hernieuwde) financiële zelfstandigheid te

stimuleren, heeft het Bestuurscollege positief gereageerd op dit voorstel. STINAPA werkt de voorstellen verder uit zodat de regelgeving in 2004 kan worden aangepast.

Gedurende het verslagjaar is discussie ontstaan over de noodzaak van *veiligheidsinspecties* van (locaties van) compressoren en buffertanks bij duikscholen. De veiligheidsinspectie (DEZA) is verzocht een uitspraak te doen over de plaatsing van een compressor bij een bestaande duikschool. Daarnaast zijn er indicaties dat sommige grote buffertanks zelden of nooit worden gekeurd. Dit kan een groot veiligheidsrisico opleveren. Om die reden stelt de Havenmeester een inventarisatie op van buffertanks zonder geldig keurmerk. Vervolgens zullen maatregelen worden genomen.

In het jaarverslag 2002 heeft de commissie kritiek geuit op de slecht gedocumenteerde vergunningaanvragen op grond van de Verordening Marien Milieu en de Verordening vestigingsregeling voor bedrijven. Hierin is weinig tot geen verandering gekomen. Ook de situatie van de vergunningverlening aan *filiaal van duikscholen*, zoals gesignaleerd in het vorige jaarverslag, is nauwelijks verbeterd.

5.3. Capaciteit en middelen

In februari 2003 trad een nieuwe manager voor het onderwaterpark aan, nadat gedurende acht maanden een interim manager had gefunctioneerd. Gedurende een jaar, tot oktober 2003, heeft BNMP ook een projectmanager aangesteld die onder meer het concept Beheersplan Lac heeft geschreven. De subsidie van het Eilandgebied voor een algemeen directeur en twee rangers was ook gedurende 2003 beschikbaar. De algemeen directeur zal de organisatie verder professionaliseren en een gezond financieel beleid ontwikkelen. De rangers zijn vooral bedoeld om het beheer van Lac en Klein Bonaire te verbeteren. In 2003 is één van deze twee rangers aangetrokken.

Inmiddels zijn zowel de manager van het onderwaterpark en de projectmanager niet meer werkzaam bij BNMP. Geprobeerd wordt vertraging van de beleidsontwikkeling te beperken.

De *onderbezetting* van de Afdeling Milieu- en Natuurbeheer van DROB is in het verslagjaar gecontinueerd. Eind 2003 was een werving gaande voor een nieuw hoofd van de afdeling, waardoor de afdeling zou kunnen groeien naar een totaal van 3 medewerkers. De huidige onderbezetting heeft vertragende effecten op prioritaire projecten zoals de nieuwe Eilandsverordening natuurbeheer Bonaire, het rioleringsproject, de afvalwaterverordening, integraal kustzonebeheer en monitoring.

Dankzij de aanschaf van *analyseapparatuur* is de afdeling inmiddels in staat om op bescheiden schaal (water)monsters te kunnen nemen en analyseren.

5.4. Communicatie en handhaving

Zoals in het vorige jaarverslag werd geconstateerd dient de voorlichting over de Verordening Marien Milieu te worden verbeterd. In het verslagjaar is STINAPA een aantal malen actief via kranten en radio naar buiten getreden met voorlichting over de regelgeving.

Het persbericht van de Commissie Marien Milieu over het jaarverslag 2002 en de inspraakronde op het concept van de Eilandsverordening natuurbeheer heeft bij (vertegenwoordigers van) de vissers reacties losgemaakt waaruit blijkt dat er nog veel misverstanden leven. De onderzoeksactiviteiten van Sea Turtle Conservation Bonaire hebben veel positieve publiciteit voor het onderwaterpark opgeleverd. Meer en *planmatige aandacht voor communicatie* (voorlichting) is dringend gewenst, met name voor het creëren van draagvlak voor maatregelen zoals visserijbeleid en het rioleringsproject.

De inwerkingtreding van de vernieuwde regelgeving (Eilandsverordening natuurbeheer Bonaire), de evaluatie van het Natuurbeleidsplan en de implementatie van het rioleringsproject bieden een goede gelegenheid voor de overheid om samen met STINAPA en andere partners een voorlichtingsplan op te stellen en uit te voeren.

Door verbeterde samenwerking tussen beleidsmakers, handhavers en het Openbaar Ministerie (OM) wordt getracht de handhaving op peil te brengen. Twee rangers van het BNMP zijn in het verslagjaar begonnen aan een opleiding om *buitengewone opsporingsbevoegdheid* te verwerven.

In het verslagjaar is proces verbaal opgemaakt over de bouw van een illegale pier. De rechter heeft een boete opgelegd in deze zaak. Naar het zinken van een schip in het onderwaterpark wordt door het Openbaar Ministerie een onderzoek ingesteld.

Ook via bestuursdwang wordt geprobeerd illegale bouwwerken in het onderwaterpark tegen te gaan. Dit blijkt echter een moeizame weg die veel tijd vergt. Wanneer het Bestuurscollege een *commissie voor bezwaarschriften* instelt, kunnen de LAR-procedures wellicht efficiënter verlopen.